

САНА ОЛОХ

ХАҒЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫҢ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

● № 44 (7117) ● 1991 снл. Муус устар 9 күнэ. Олтуорунньук ● Сыллата 8 харчы

✦ Хаһаайыннаһын механизма ✦

КЭТЭХ ТҮНҮҮ. ТҮОХТАН?

Туслагчилар нэлэн
аренда оройуонга олох-
тоуутугар бастагы ойн-
нулу уурбуттар, ийн
ордуктарын дакаастаабыт-
тара. Оройуонга куту-
рунга собуллар отделени-
е сыл ийигэр ынах ах-
сыттан 2030 кг үүтү ылы-
ры, хас бииндиги тутта-
рыллар сүөһү 402 кг то-
ноһутуударын ситисинтэ.
Урунку өртүгэр биин ий-
ли смлга оротунан 3000
солк. бородууксууна
өнтөрөр эбит буолларына,
ити көрдөрүүкү 14300
солк. тиэринтэрэ. Ыла-
дыны Сылан отделениета
бу үтүө холобуру нилэ
хабан ылбыта уонча өмнө
куһараан сүөх түмүктэр-
дөөх.

Оттон бийнэл Н. Н. Захаров салайбыг судан сүрхүүшү нутар арендний коллектива амьдалабыт. Коллектив сүрүн састааба сүрхүүшү биардилээ нэрор, хаянас нэрэлт биймгынан сабыалар. Онов бийлэж хайлраггар түспүүтэр. Аренднан үлэ тохтообут биричингэниг ийин сылга түхэрэбит дуогабардара бу дьыл тохсуунуу. 1 нунутар тохтообутунан бийаарал-тар. Дуогабары салгых-тарын, хайнастарын сит-мэбтаахтар үнү. «Сыл-лаайы дохуопуттунан совхоз 36 тын. солк. сар-бында. Биардин байби-титэр онтон 1000-дыа солк. биаринг, оюодо үлэ-лэхпит диябети буолум-матылар. Бидта, тыл-тыста кайрсабэтибиг». — дэбэллэр. Килэнтээди арендний предприятие урукку бредседатэл, биг-лиин совхоз кыстаабытай экономика С. Н. Мпро-нов: «Хамнастарын толо-ру хахсан олороллор», — дэкр.

Итнэнтэн шэвтэрэн хуна төрээний итгэлтэрийн, Миранов ийин, салдлаачын бэлхүүнтэн тус хаахыгтаагын собулбагтаагын ийин туран, совхоз директорын, профхонун председателин адырыс таргарт үгсүү сурук илэрбэттэр. Ол учуоттан, предприятие директорын К. Н. Федоров аямжыт, Онон үзэштэтэр нымлабын тусуорсуудын совхоз дирекцияга учуоттаагт. Оттоо рабонайдар санаалара тусгай нэлбэтэх. «Хайдах эмэ собулдарбитын нүэхтэ үгсэндэрдэбит, ким хайна барарынан үлэлэн нүрүө гэгэбит» — даладлар.

Кыстанда халкыбыз мыйзамдары арту-манын тизини предпринимателге бүтүгүчү сүрүп ыңалгатынан буютуп ээрэри: «Хаачийдактарына, уулангхити, Ылгити от сарыда урдугеи, үөһүгэ бурдугу хаччор көйдүү салатабыт», — дэкидэр Захаров арендагидарына. Онон илдегиле аз уруксулара буюлгатах, бары ичингизини устугумут дьон одоролдор.

«Кыс ортого туурабайт, салгыы байзыт оттоонун-мастаныт, дынаныт» дээр тоёо чыгээх дына-ланыт? «Байзыт мөө-ларбыт дьонун кытта кы-ныны быыа ити туһунаа мөнүсүтүбүт. Миэстэ-э от суода билэр итэ эр-эри, ханна да көбөн отто-ботохторо, кыһамматхы-тар», — дээр ыаныыксыт М. А. Коркина. Онтон салгыы ыаныыксыттар аныктары быйыл эрдэ уолбуттарын, үүт-ас бы-даагы туолбатын килемил-лэр. «Илэр хамнастарын эрэ саныылар, үүккө-өн-кө кыһамматтар диир сир-ей-караа, аныыы буолар эрэри, тус байам, сүөһү эрдэммэскэ кыстаатар диир бардаахкы. Сүөһү баракан эрдэмнэрин ту-луйбаппын ээ», — дээр уруккута зоотехник, би-диини ыаныыксыт А. В. Парфенова.

Предарийтве сага директора Ким Инжентьевич отунан тус байат дьарыгын, хайа аманьдытан түүнэри-күннэри ол эрэ кыһалдыгыар сүүрөр-нотор. Агым хаһалыастыбайнай үлэтэр киники учуларга үтүрүлэн иһэллэр. Кини ар буолуо дуо, совхозна директортан саадалан бары кэрэте дьарыктанар бопуруостара — от эрэ.

Сүүлэстээхтэр, соломо-
доохтор, Ойно эйни сага
дууца астарымын сага-
лаабыттар. Совхоз дирек-
тора Г. В. Смирников этэ-
ринэн, окко ордуу мэдэх
балаһманыылаах бу отде-
ленимэа кэлэн кэлэр от
үнсэ таһылдыахтаах. Бу
муннарға 12 автомашина
«Якутуталь» холбоһуу
«Нерюнгри» совхозуттан
тиһэ барбыттар. Итиннэ
70-ча тонна от адалыт-
дыахтаах. Намтан, Ам-
маттан, Таваттан эмиэ
кэтэһэллэр, кимсэтиндээх-
тэр. Итинэн мунһан сымт
тахсар оттонуох курдуу-
тар.

— Урунку да сыйларга
ыарахан кыстын. Сү-
т дымл дээрбэт эрээн,
син хайдах эмэ гынал,
көмөлсүһан дымлы туо-
руурдуг. Бу маанык эрэй
дэмэллигинин өссө ойдаа-
боонуг. Быйыл ордук
сүрээх. Күн сарсын оп-
пуг хантан нэээрэ да бил-
гэбэт,—диэн мунгалбайла-
лар Н. Ф. Максимов са-
лайар арендатордара. Бу
мааныны сүүбүнү аренда-
да көрөөччүлөр халбаң
шабарга үзэллрдлер.
Аңчыктарын смара абы-
раабат. Иастыкка арчи-
тын үзэллин турар Эбиз
солото астагаллар. Сүү-
лүг сарсамарда дыра от-
убадаас кооноьэрбо бэрил-
дуг, күнүбүн хоочорхой-
дуу бурдук салатылар,
иниэбэтин силдэ уюнна
отторуттан ордорумунта-
рын санаа курдук ризата-
лар обит. Ыс мааныны
ферма баарэ күнгэ тоң-
паттап ордук үүтү ийел-

длар. Быстах хааайысты
байнай наадаларыгар, хо
лобуур, бьыа-туунах бьыда
р, ойдон да ыттылаахар
га ааааа сибииныы ии
тэллэр. Эхка эмиз бьыа
сага дуосаабардаснытар.
Сылаа 30 тоһиһа туута
рар бьылааһаахтар. Итин
да суоһуну туутуохтаах
тар. Онон сыйыа уут уо
ма эт хайысхатынан ут
лииргэ сорунтааһылар.
Аһардастыы ыаһыа
нан эьатар субон суоһу
нон барары сирьиттар.
Урунку Захаровтаах по
лектинитарын дьомо да
итиниһэ сайыаһылар. Три
несс нини охсуһар буолла
тыһаһалары кытта эх
аанаа туттараллара. Кэ
ргэһин эьатлэр. Онон ы
рай эьадаһытты суоһуну
үүһнэ аанаа иһтэр ыа
дыбат этэ дииллэр. Ыа
ныык арендатордара бо
пуруоһу салгыы туруор
сар баьалаахтар. Захаро
втаах буолларына аренда
ларыы сайынарбаа
ны сар өртөтүһар эьа
тоһторо.

Классицидэргэ суоһу турууга, амос көрдөххө, онуук кууһаана суох. Ол эрэри ветеринардари кытта иһэстэххэ, аһылык татыма охсуута суох буолбатах: ынахтар хаанынан састааба мөлтөбүт. Предприятие үрүһүн 106 ынарайдэииниттэр Туруктара мөлтөбүтүн быһаарыах принципаларын хойутаан биэрэргэ күһэллбиттэр. 12 ынах тэрбөстөөбүт. Атын тэрбөһүн үлэни туксаруһнар, олуу билингитэ суох эбит. Нырай маньыксыкка 10 хонуктан ордуу гүөүрүллүбүт. Ийэ

онгистаах нийрэл хөрөөчүүд туугаран, нагузгаларын (50 тобун) тодруулгыг эрлээр Холбоурын нийрэл хөрөөч 10 сая идэтийн Н. Г. Овчинниковна туугаран нийрэл хөрөөчүүдийг үүсгэдэг. Хотон да турлах, сырдыг, мравс, Беринард аны малсабай, төрөөхүн таһырдааны бадалаатар. Ынабыг муу устар бүтээгчигэрин таһырдаа төрөөгөргө авазан ялоадкалары онгоороо сымдаалар. Бидырыг мангыг бийрээбиттар. Аны бир 100-чак нийрэл хөрөөч.

Совхоз бу мй бастакы декадатыгар үүнүс сыйлааны сирфигиа кириэх тээх. Онуоха, биллэн турар, толугиылар үүтүрүмнэ быһаарыллаах оруолунаньыра.

Орулуонга бастакынан үлэ сэгэ -- ныматынан үдүлгөн, үрүүн кордорүү лэиэ сыйдыабыт илэстеллэргэ кетэх туһуу жостуулар баар да, абит буол дахтарына, ол минилэри быһааччыларга урукон буолуохтаах. Ини туһууна, илэстеллэ өссө минилэстимэ.

С. СМЕРНИКОВА

Сага кыра предприятие

Калин кэмгэ оройуонга эһэргэ-предпринимателары, баайынай халайыһытыбалары төрүтүгэ нэтирээс улаатан иһэр. Онуоха калин тахсыталаабыт оройуоннар, баайыһыһыттар эрэли үсэниһиттэрэ саврохтаттаттат.

Эрлук Эрнстнн ааы-
лан совхозна кыра пред-
приятне тэрвлинэ. Пред-
приятис, сурунназы, тутуу-
ну бытыгы хайсеха
лааны, Юни директоро-
нан уонна, былыгынга,
бухгалтерина Егор Дми-
триевич Протодьяконов
үлэээн эрэр. Үлэһиттэр
14 буолулар, ити 16 ки-
инэз тиердэллэхтээх.
Биргээдэлэригэр икки
ДТ уонна МТЗ трактор-
даштар, майы таһар
«Урал» автомашиналах-
тар.

Үзэ саваданна. Ол кур-
дук, олунгбу 1 күнүтүн
саваданна бөйлөдүр, сого
уушалаабыт мастарын
солтоого 250 тонна кызыл
галаах ошонехраниди-
це тутуугун сизаабаты-
лар. Майна 50 тын. солк.
улз толоруудуона. Ону та-
лиман Уорба участкагар
гүөрт кырттыралаах дөөн
олорор дызга бөйлүл үлз-
гэ бэрлэлидүз. Сага
предприятие бөйлүлгү
былаана 250 тын. солк.
Тутар-тагар үлзэри сэр-
гэ пэбилдэнидүз 10 тын.
солк. пидорума, техника
виоларо ошобулуохтара.

Сага нэра-предпри-
тие бастагы быһаары-
һыга итэһинэ Кивилэр-
га сүтүһүннэри баарына-
һыт.

Р. СОФРОНОВА

Комиссиялар—миэстэбэ

Саданы агропомпический ульалар орошуватга ханва да олус бастаанык ычтылгаллар. Ити, туох ханнык ниниз, идаттан үзэллир эвенелер үлэр толору састаабилан туруна иштатарган сибэстээх. Ол курдук, хаары чигатинга биыр-икки трактор таарыста. Онон бу үлэ өрөйдөн түрдүн 6501 гектарга мытазынна. Оттон былан 13500 гектарынан тюрдүллүбүтэ, Хаһаайлыбыларың маньын буолла: «Чурапчы» 750, «Валды» 230, Эрлик 570, Субурускан 778, Кард Марис 1013, «Мугудай» 1510, «Мындаарааны» 1650 гектарга үлэни мыттылар. Оттон хас бирдин совхоз 1000—2500 гектарга хаары чигатамэккэ

Бааһыналарга нобууму
миллэрини иттигэи ыраа-
ппа: Барыта 18000 тонна
таһылыахтаабыттан 7660
тоннага илтириллэнэ.
Манна «Чурачык» совхоз
2110, Субуруускай аты-
нан совхоз 1600 уонна
Карл Маркс атынан со-
вхоз 1500 тоннагы мил-
лэринэн атыттардаагар нобу-
уму содус көрдөрүүлэ-
ниилэр эрэри, быһааны
толоруохха дьэри өссө да
ыраах. Оттоо «Мугудай»
уонна «Мылдаҕайык» со-
вхостар 2000, 3000 быһаа-
наахтарык туһааннаа-
рыл баара-эра 690 уонна
600 тоннаны толорон
иһааллар.

Техника өрмүгүнө мууе-
астар, 28, күнүгөр, даяри
базам бузулуштаага ич
болдоого буннат туруу-
ганча. Ханна да плонд
калар астарыллан, бөлм
инин техника чомоктөнө
йткан. Тая хайайметба-
тын холбор, техника-
лара ханна да тийибат. Ол
үрдүнүн баары сохсүтүнэр
эч итиник дьяханыны өй-
доммөт. Быыл совхозтар
сайаапаларыттан 50 бы-
рымына эрэ калара куу-
гүллэр. Ол да үксэ тар-
тар техника бузууда
чиз сабааланар. Обу-
улох-уматин матырыяал-
ларонан хааччыны урук-
улуу аны динтан са-
маллара мараата. Сов-
хозтар байгэра байа-
ны аахан тизинхтөөхтөр.
Матыха олохтоох дуга-
раар да отобула пик-
тэр, байата, суол бай-
ынаа ыныгы да туттуу-
лары талыны кыллы-
кат куттаадах. Ол эрэ

буудуу дуо, сайынгычу-
лунгу хонгу үдэлэригэр
барытыгар тохтоло сүх
үлэ хаачылдымтахтах.
Огу, бурдугу атын сир-
дэргэн тафцы, сүрүннээн,
бүтэ. Онон уматыгм,
арыныы тафанынга баар
техника толору туфаныл-
лара эрийнэлэр.

Хортонпуйу олордууга 60 хенгарга эрэ тийшэр нэмэ хортонпуйдаахыт. Маны булунууга нэсэти барар эрээр, уус-туртардаах. Бастатан, Сүбүрускай аатынан совхоз нэмэни булунгарга тизэйтбэт. Баар нэмэтинин 10-ча хенгарга аьгарга былаашанар. Бу хаааа нымтибага улалиэхтэхэ звено састааба да зуул-найдана илик. Хортонпуйу үүннээрэгэ былаан-наммыт атын хаааа нымтибалар хортонпуйга аниан сина сирдари олох-тоохтуу үерэтан булу-нуохтаахтар, бидьбонл оновостуутун бынаарьах-таахтар.

Ойруут айып 250 тоннада тиздрэл сорул тугар. Ол эрээри манайха (дэтиин), олохтоохтун улоонир, эиенелэр, суохта-оу атытхыннр. Бу быйыл чуототхыннр наада. Рас-садалары олордууга үлэ садалаа илгэ дьынсин-иоо.

[illegible]

C. MAKCHIMORA

◆ Эгизини хайдах хааччийалларый? ◆

КООПЕРАТИВНАЙ КОМИТЕТ ҮЛЭТЭ

Сотурутаабыта би
пандеммыт Л. Олес
киинни улаастаа

тиный комитет и председатели Марфа Семеновна Оконешникова и Кэти Карсон Кайсатта.

—Марфа Семеновна, энги комитетыг туох сумлаах-сөрүктэх үдэллрий, тугунан салайт-арый?

— Бийиги кооператив-
най комитеттэй пайцан-
таахтар муунахтарынаа
аасейт сэл ахсынны 3
күнүгэр тэриллэбэтэ. Ко-
митеттэй сэтэ кнһитан
састааптаах. Манна ин-
тернат-оскуола уонна Му-
рун Тыымпынаа террито-
рияларыттан биирдэи кн-
һа киирдэ. Бийиги сьаа-
лэй-сорукут дьэлэ—рынок
өсүлүбүдүтүгэр оройуом-
нутугар атыһыһ-өргүөм
бэрээдэнтээһини, пайцан-
таахтары кытта үлэлээ-
һини.

Народнай депутаттар
прройонналары Советтарын
президентимун 6 №-даах
тохосууну 45 күнүвээди
сөөмө Центросоюз бйра-
быллыаныытын 1990 сыл
тохосууну 31 күнүвээди
муудахтарынан биһирэстий-
лүүдэ Уларсаахталаах про-

— Табаардары хайдах
быһымылаахтык түнүгө-
бүт?

—Чурапчы сельсовети эрkinлeгe oтдeлын пpeдceдaтeлe Л. A. Epmoлacи coмнa Чypaпчы ceльcoвeтiн эpгинeгe бacтaвaaннaй кoммиссияны пpeдceдaтeлe M. E. Hoгoвицкынa мeтeллeлax кoмпeтeнттy дyшмaндap opдyгe нaaды-нeлap тaбaардыpы тэ-лeктэлэрини кepн тy-тэтэрэгe быһаарбыппыз.

Эpгинбyттy илpoлoгop 68

арилтэ, 8-ойн хамтаар, 3-тэй

Сорох гэрлэвэл тэд
дээрх табаарыг бичээд
дүүлээр. Өөрийн хатаа-
гчийг гэрлэвэл дээр
уух. Табаар каллигэн
өрсөн, учууртай тугаа-
гч. Арьлах ахсаанаах
табаар каллигэн, өрсөн

нт. Холобур, арыах
лэлхитээх тэрийтэн,
дэлсөн олоор дьахтал-
ар үлэлзэбит тэрийтэл-
титтон табаары үлэлстэл-
ээр. Олоор лелсөнөөр
ар алта совенна арахсал-
ар. Олоор эмнэ, сөн-
нир тэрийтэлэр курдук,
үнэтэбит. Манньах бы-
ылаахтык табары тү-
эгинин дьон-сөргэ үнсэ
эбүдээтэ. Урунку өртү-
өр үлэ көмүгэр табар
этылааһара, ол нини
гүс нини табартан ма-
ара. Үлэ чааһын түтүс-
ат буолуу мантан тах-
ара.

— Марфа Семеновна,
застае ли квартилата тогава
обикновено?

— Таагаар катингто олус дуушаа. 12 тагса суулар, нүстэнэр массынаа, 14 тэнөөх, 50 өнгө суух тэнгэнээр, 18 холодильныи албита. Бэлэры хайдах бары төрлүгэлэртэ түр-
эр кыаллыбат. Огу дун-

★ **Партийнай олох: производствоны салайы** ★

ХАРЫНЫ НЬЫПАРЫНАН ҮЛЭЛИЭХХЭ

Бийиги оройуоммут, сүрүмээ, эгүүтү оро-руунал, тыха хааайыс-тыбатын үлэлэринэн дьарыктанар. Игитэн бийиги тыыннаах олообут, шинни сайдыбыт түстэ-нэр. Очотугар совхоз-тар партийнай тарилтала-рин сүрүн смалларынан тыха хааайыс-тыбатын бородууталарын чөлчөг сыанаа дэлэйдик орооруу суоллары кэгэтэн ийин буолуохтаах. Хааайыс-тыба сөптөөх хайысханы түсүһан сайдытын хаа-айыс-тыбатын партийнай тарилтэ совхоз дирекция-тын кытта тэг эппиэти-нэи сүтэр. Очотугар ийин ийилэртэн туора турар буоллабына, үлэнт кы-наратынан дьарыктана-бын, кини олохун уйгу-тун улаатыннарына үлэ-лэхэни да диир кыага сүтэр.

Бийиги совхозтут оро-йуонга саамай эдэр-дэр тариллэбит баара-суога сылан эр орто. Онон билигин бийиэхэ суолу-ийин көрдөөһүт, сүрүн хайысхалары быһаа-рыы кыага.

Совхоз байагин терри-ториятыгар баар сүөһү-түгэр наада буолар аһы-лык баара-суога 30 бы-рыһыанын сорогуона-ламыр. Онон ордугун ба-рытын тастан кылар-нэр. Сөүмэр ороскуотта-ры көрсөбүт. Сыраллаан, нөмүс, нөһүгү торои булбулут сыһаа онно ку-туллар. Итиги рабоний-дарга өйдөтөн, ийилэр ойбодуларын алаан, сирн ороорууна дьарыктанарга хайысханы ыһыныбыт. Агардас бийиыты кы-тыкка биэр тонна оту 500 солк. атыылаһа оло-робут. Бу сүрдээх эбэт! Онон бурдугу, албах сыл-лаах оту үүннэрингэ, сир-лэстээһингэ дьаһаллар ыһылынылар. Күүһү түмнэххэ, ситиһин баар

буолуон сөп. Чуолаан, бийиги, нэһиллэнитини урут бурдунтаах Вахсы дииллэр эбэт. Ол мээ-нэ буолбатах буолуох-таах. Ааспыт биэр сайын устата 45 км усталаах курууну туттубут. Ити да кырата суох үлэ, ады-һах кийи холугар. Дьу-усе да буоллар, холууна-ны нүөлүтэр этэрээт тар-иллинэ. Салайааччынан оһиттаах механизатор Капитон Николаевич Ко-пирин аманак үлэтин сыйдыар.

Сүөһү ийитинин кэски-лэ—ууһатыга. Бийиэхэ ийитинэ оройуонга кийи-ник билэр «Манк» пле-меннор сүөһүнү ийтар ферма баар. Чуолаан, ийи фермага тирээриэн. Толоон отделеһиета 1986 сыллааха оройуонга бастанынан 1 фуражнай ынахтан 2000 кг үүтү ыһыта. Онон бу бэйэр баар кыагы мүлчү ту-панаа сайыннаран ийэр былааннаахпыт.

Атын бүүрүмнү санаа-бытынан сыгыга племен-ной адрону тарийин бу-лар. Маннаха соторутаа-быта РКП кэжэтигар киирбит совхоз кылаабы-най зоотехника К. Ф. Окочешников быһаачы эппиэтинэ ыһынан үлэ-лиир. Соторутаабыта рес-публика плеи-холбоһугун

салайааччы П. С. Колесо-вы кытта көрсөн кэпсэ-нистэбит. Холбоһун бу ийеаны өйүүрүн биллэр-дэ. Вахсыга сакса сыгы-тын борудатын ийитигэ, сайыннарына кыахтар суох буолбатахтар.

Совхоз үлэти ситиһин-лэх буолуутугар, ийин директор эдэр комму-нист Н. И. Попов ийи-циатывалаахтык, эппиэти-нэи өйдөөн туран, сага-лым өйүһүн-санаанан са-лайгаран үлэлиир.

Үлэ ситиһилэх буо-луута, совхозолоһууттан, бэйэ-бэйэни өйдөһүүтүн, ийтерсэн бизириттан ула-хан тутулуутаах. Совхоз, нэһиллэх салайааччыла-ра—саастарынан, олоххо ди-оһытарынан миниттэн залпа эдэр дьон. Ол да буоллар хайа-хайабытын эдэримситин да, кырды-аһымыстыгы да суох. Совхоз кадррынан дьары-ктаныны партинда то-лору ийэрбиди. Николай Николаевич бу дойдуга сага кийи, онон олохтоох дьону кытта үлэлииртэ бийиэхэ, кийилэрдик эл-бэхтэ бодоруспут дьонго, тирээриэр саамай сөп-төөх.

Хайа да кийи агардас кийил тыһынан кыра-сылдар, уойуутун, хол-туораа олорон хаманды-лыыр кийини урут да.

билигин да сөбүлэбэт, ыһыкымат. Оһот комму-нистар үлэ дьонун орто-тугар сыдылларын, кий-илэр кыһалталарыгар ийигэр киирэн орооболло-рун ирдэбит. Бийиэхэ урунку өртүгэр дьону медьуйа, элэити төсө-торор стий баара. Бийи-гин да сородор багы-лаах курдук тьмар. Игитэн эдэр салайааччы-лар аккаасталлара, дьону, үлэиттэри кытта тойорбоочу буоллаһа, салайааччы буолан туран кэпсэртэ үөрөннөттаран наада.

Производствоны сити-һиы идеологическай үлэттэн араарылан тьсеп баара сыһа. Доруобай өй-санаа баһыйар буолла-дына, үлэ да түмүтээх буолар. Бийиэхэ сөлөс-өт уонна партион биэр идеологическай комиссия-лаахпыт. Ону коммунист Е. Н. Протодьяконова са-лайар.

Рынок усулуобуйа-тар үлэлиһи тоһо кыа-ларынан нэһиллэннэ са-ныгар чөлчөкити табан-нар дик бадалаахпыт. Күүспүт кыахыт тоһо тийэринэн дьон олохун кэпчэртэ кыаһыбыт. Профком председатели коммунист В. М. Прото-дияконова салайар комис-сията нэһиллэх кыаһыт, ыһыһах дьоннорутар но-

мону ороорууга балаача былааннаахтык, эппиэти-нэстээхтик сыһааннаһан үлэлиир. Бу дьон дьалаа-рыгар сыдыллар, муу-ру, майи тийэртин кур-дук бытархайтан саба-дан дьонун-оту туттуу-та тийэ туруорсан кэп-сэртэбит. Партийнай та-рилта үлэиттэр социаль-най көмүскэллэх буолуу-ларын дьыалатын тус эппиэтинэһигэр ылан үлэ-лиир. Уонсай тыһынан саба бырабар уураахта-рынан буолбакка, чопчу коллективтарынан, дьо-нууан сыдыан билсигэр, үлэлиир ордук тийим-тиэ, көдүүстээх.

Партия авторитета оро-йуонга улахан. Ол туоһу-тууан агардас бийиги партийнай тарилтэбит са-га үүмүт дьыла 4 кийи-ниин эппиэтигэ буолар. Кийилэр бары да үлэни үлэлиэбит, өйдөрүн-санаа-ларын түппүт дьон. Онон кийи күһэйитинэн, аги-тация күүһүнэн эбэтэр тьох эр атын сыаллаах партида кийирбиттэре буолуо диир албас. Онон, түмүктээн эттэххэ, дьон партия күүһүтэр, кырды-гар эрэнэр, ону тьһан бизиримизин, харьны кыһыларынан туран дьом-мут-сэргэбит олохун са-лайсыга, үтүө-үчүгэй ороорууга үлэлиһиэбит. Оттон ол, тьох-ханнык ийиннэ, производствоны партийнай салайыһын кытта сибээстээх.

Н. КАНДИНСКАЯ,
«Бахсы» совхоз пар-тикомун секретара.

ПРОФАКТИВ

Муус устар 1—3 кү-нэригар оройуон ийитигэр кийи бөлөх оройуоннар агропромышленнай комп-лекстарын профсоюзнай үлэиттэрин семинара буо-лан ааста. Манна Тьатта, Уус-Алдан, Мэҥэ-Хаҥалас, Томпо, Ордоникидее, Кай, Амма, Нам, Горнай оройуоннарын уонна бийиги оройуоммут пред-ставителлэре кыттыһы ма-нылар. Агропромышлен-най комплекс үлэиттэрин профсоюзун республика таабы комитетин биэр сыллаах отчотун рескон председатели П. М. Гера-симов оһордо.

Бастаки күнгэ семинар кыттыһаахтара райсовет председатели солбуйа-чы Т. В. Ноев оройуом-мут туһунан информация-тын ийитилэр. Оһон Нарк Маркс аатынан со-хозка сырыттылар. Ха-наайыстыба үлэтин-хам-наһын туһунан директор Н. И. Филиппов кэпсэртэ. Совхоз профсоюзнай үлэ-тин кытары билдистилэр. «Төһүргэстээх» компле-кса сыдыаннар сүөсүһү-тэр үлэлиир усулуобуйа-лары кэрдулэр-ийитти-лэр. Р. С. Барашков са-лайар арендаи биргээдэ-тигар, 13 нүөмэрдээх СПТУ-га сырыттылар. СПТУ кабинеттарын, ла-

Василий ПЕТРОВ—АНЫЛ.

СИРДЫТ КЭС ТЫЛА

Сага олох сандал сааһыгар Саха-дьадагы норуотугар Остуоруйага киирбит Улуу Уон улууэ түмэсэ муһуһагыгар Сэттэ уон сыллаабыта Ийич ыһылыт телеграммата Хас саха алааһын аайытын Хайдахтаах үөрүүнү аҕаалтай! Ол өһтон албах да сыл аастар

Ол үөрүү уххаа ааспатах, Уларыта тутуу да нэмэр Уларыһан, уостан хаалбатах, Уонунан оройуон мустан, Улуу сирдыппитин кэриэстээн, Эһи Чуралчыга чуоһунан Кэс тылы аадабыт иккистээн, Ленин ыһылыт телеграммата Эргэртэ күн бүгүн суолтата—

Ыһсалаах ырахан кэмгэ да Ыгырар доһордуу буоларга, Охсуһан-эһиһэн барбакка Олохтоох биэр тылы буларга, Ыраады, кэскили санымырга Ыгырар сирдыппит кэс тыла, Сага олох сандал сааһыгар Саха-дьадагы норуотугар Сэттэ уон сыллаабыта Сирдыт ыһылыт телеграммата Уонунан сыллары угуордаан Уларыта тутуу сааһыгар Аныгы сахам норуотугар Аһаһан ыһылыһыт курдук.

Чурапчыга В. И. Ленин саха норуотугар эбэрдэтэ кэлбитэ 70 сыла туолуутугар

ӨЛБӨТ ҮЙЭЛЭЭХ ЭБЭРДЭ

Саха сиригэр Советскай бы-лаас бастаки смалларыгар В. И. Ленин аата, кийи үөрэ-сирдир сулуэ, олову оһорор уһун суолга эркэһин буолбута, Кийи саха норуотугар аһа-һыһан ыһылыт оһуу истори-ческай суолталаах, диирин ис хоһоонноох телеграммата кэл-битэ бүгүн 70 сыла туолар. Бу телеграммат туһунан уһуу-таах мөһүөрдүр барыттара, бара да тураллар. Ол ту-гуй?

В. И. Ленин Саха сириттэн барбыт ханык телеграммат эппиэтээбит, Якутскайтан ы-тыллыбыкка дуу, Чурапчытан ы-тыллыбыкка дуу? Телеграм-ма ханна кэлбитэ, кийиэх аан бастаан аахпыттарай? Теле-граммат ис хоһоонно норуока тийбитэ дуу, суох дуу? Тек-стин ким суруйбутай? Бу биэр эрэ телеграммат этэ дуу?

1932 сыллааха бэжэрттэн тахсыбыт Ленинскай хомуу-рунньука Ленин телеграмм-атын текстин БРКСК чилиэнэ Киев кийитэ Н. Аммосов суруй-бута диин этилибитэ. Кийи черновыгы эһи БРКСК чили-энэ саха Максим Кирович Аммо-сов суруйбутун текст кийи блокнотуттан көстөн даһаастаа-быта.

Игитэн кийи В. И. Ленин эппиэти суруйарыгар тодо чопчу Максим Аммосов суруй-бута, кийин билэрэ, көрсүбүтэ, приёмабыта дуу диин боһу-руоска мөһүөрдү буолбута. Оһо-С. З. Ворисов нөмөһөһөчүтү-

иэн үлэлиэбит Семен Иванович Николаев кыттан, Ленин көр-сүбүт дьон испиһигэр М. Ам-мосов аата суруллубатаһына, бэйэтин ахтыһыгар Ленин көрсүбүтүн туһунан суруйба-таһан торуттаан, В. И. Ленин кийин билэбит буолуохтаах диир санааны эппитэ.

В. И. Ленин, бааһынайдар ходохтарын көрсөр кийи, ыраах Саха сириттэн сыдыар билдиллэх революционеры, БРКСК чилиэнин, очототуга Москвага сыдыар, «Правдага» ыһагыһылар суруйар Максим Кирович тодо көрсө суох-таһарай? Атын дьону бэйэлэрин кийитэриһэн кэһмэйдээчилэр баар буолааччылар. Николаев эбитэ буоллар В. И. Ленин көрсүстүм диин кэһсээн үлэ-лэһиэ, ахтыы суруйа охсуе эби-та буолуо. Оттон М. К. Аммо-сов олус сэмэһин ким барыта билэр, чутас доһоругар эрэ бы-тарбыт БРКСК-га үлэһин см-дыар кийи Владимир Ильич көрсүбүт сүдүрү түтөн курдук санымыра чуолкай, Хайа уонна уруоку көрсүһүүлэрин туһунан ахтыы суруйар солото суога, хара хаайыллар диири күүһү-дүйлэн билбөөн үлэ үһүсүр сыдыабыта биллэр.

Мии санаабар, В. И. Ле-нин ханан да көрбөтө, кэһсэ-патах, олох билбэт, кийитигэр телеграммат эппиэтэ суруй-диз, С. Николаев этэринин, те-лефонунан аһаһа эбэтэр кийи-нэн илдьиттэн сатаа-мат. В. И. Ленин кийи

стилин олох билбэт кийиэхэ ды-лы. Ленин илдьитинэн сыл-дыар, билбэт кийитигэр телефо-нууан сородах биэрэр бюрократ буолбатага чуолкай. Кийи Саха сирин олохтоох усулуобуйатын, дьонун билэр кийинэн теле-граммат бырайыаһын суруйтар-быта бэйэте демократическай, маассага тирээририн көрдө-рөр.

Телеграммат ханна аадырыс-таһыһытай? В. И. Ленин Аммо-сов суруйбут текстин көһсө-рон баран сөбүлэһэн ийи батта-быт лийбигэр «Якутск. Конфе-ренция бедноты» дэммит. Оһо олоһуран бу телеграммат Якут-скай куоранна кэлбитэ диин официалнай докумуоннарга су-руллар. Оһо оһо Якутскайтан үс улууэ дьадаһыларын кон-ференциятынан кэлбит теле-грамманы холбоодуттар үһү. Оттон Чурапчыга уон улууэ дьадаһыларын конференцията-гар кэлбит телеграмманы М. Аммосов бэйэте ыһылыт теле-граммат диин Николаевтаах мөһүһаллар. Аммосов теле-грамманы бастаан Чурапчыга бэйэте ыһаһан баран, ону кийи-ни редакциялаһан Якутскайга ыһыһыта эбэтэр, төттүгү, баста-ан Якутскайга ыһаһан баран, Чурапчыга бэйэте ыһыһыта буолуо дииллэр. Очотуттар Аммосов суоһаа суох. Ленин аатынан үсүпүлээсигэлиэбит курдук өстөрүгэр тийэр. Хайа уонна Ленин сөбүлэ-сүөх телеграмманы партия КК,

БРКСК ылан дьэбигис ыһыһа-тара дии санааһаппын. М. К. Аммосов блокнотугар «Чурапчыга через Якутск» диин суруллубут. Кийи ону «Якутск» диин кыһаппыттар. Чурапчы аадырыһын билбэттэ-рэ да эбитэ буолуо уонна Чу-рапчыга 1913 сылан Охотскай кытта сибээстиир почта-те-леграф станцията баарын он-ноһор Николаевтаах билбэт-тэр. Онон кийи куоракка аады-рыстаабыттара, дьигэр, сөп.

Ленин телеграммат Чу-рапчытан кийиэхэ бар-быт телеграммат эппиэт буо-ларын ис хоһоонно, М. Аммосов суруйбут текстигар чурапчылар телеграммаларын тыллара кийирбиттэре да туоһулууллар. Чурапчытан барбыт телеграм-матолору текст манын:

«Москва. Совнарком предсе-дательнэр Ленингэ, Якутскай уёһын уон волю-тарын волюстардаады, сэлэ-ниэлэрдээги ревкомнарын уонна дьадаһыларын партията суох кийиэ конференциялаһа «Эн үөрөһүт улуу принциптеригэр истиг беринилээхпитин уонна толору ыһыһыһыһын бөлө-тээн, Эйигин, Владимир Ильич, кийиэ конференция бөһүтүнэй председателин быһаардаан туран, үһэ этилибит волюстар бары үлэиттэрин аһаһыһтан Эһиэхэ табаарыһым эбэрдэни ыһаһа. Уйэтин тухары улугу-бут уутуттан уһунан эрэр ха-раһа, өйө-санаата ситэ сайда ийи хамнаачыт бэйэтин кылаас-сабай санаатынан охсуһуу сы-тыы тактикаһын өйдөөн туран, Эһи салаһаһынан хараһа уонна түһкээх олохтон төлөрүһэргэ эрэнэр ийиннэ Эйигин, Влади-мир Ильич, аһа дойдун үрдүнэн Коммунистическай революция сирдытын уонна салайааччытын быһаһыһан өһө да эр сыл-

ларга көрөргө бигэһин эрэнэр. Туругурдун өй гигана, аһа дойдун Коммунистическай резо-люциятын сирдыта табаарыс Ленин!».

Тыһын-өһүн ыһсараан үчүгэй-диз да суруйбуттар эбит. Атын хал буолбут тыллараах теле-граммалартан быһаа истигин, диирин ис хоһоонноһун Влади-мир Ильич сөбүлээн М. Аммо-совка харда телеграмманы су-руйарыгар сородахтааһа.

Конференция кыттыһааһа, 1922 сылан партия чилиэнэ Е. Куличкин Л. И. Шнигарева кэлсэбитэ: «Сага хайыһыла-быт хантаһыһынан оһоһулу-бут ыһаһамайкаларбыһытан, соһоо олоһосторбутуттан, кийи ханна олоһобут сириттэн оһо туруталаан бары ыһыһыһын таһыһыбыт. Ленин эппиэтти-гэ диин кийи да санаабаһа, Степа Васильев соһуһу үөрү-лэх соһуу ийитинэриһи кийи-наахтыы оһорор ойуулаах сү-лүүдэ түһүһүтэрдээх Чурапчы-ыт тангаратын дьэһи кийиһи Чурапчыда:

«Якутскайга, Ыраахтааһы батталыһтан тө-лөрүһүт, тоһоттор хаһалала-рыһан босхолоһон эрэр саха үлэһит маассаһа уһуһуох-тара уонна куучча рабочаһа-рын уонна бааһыһаһыларын кө-мөлөрүнэн үлэһиттэр бэйэлэрин быһаастарын толору бөһөргө-түү суолугар тахсыахтара. Ле-нин».

«Ураа!», «Ураа!» дии-диз тоһуһаар ууран оһорор куо-ба бөргөһөһи үһэ быраба-бырага хампыһым. Атын дьон үтүһүтэргэ, бэргэһалара аһа-эһүтэ күөрэһэлээбиттэре, Чу-рапчы түтэһиттэн ыһыһыт ге-лэһаһамай Москва курдук тайылдан Ыраах сиргэ тийи-бит, оһуоһа улуу Ленин, түгэн булан, эппиэт ыһа охсуһуһун

